

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Jonstoni Historia Naturalis

Ioann. Jonstoni|| Historiae Natvralis|| De|| Piscibvs|| Et Cetis|| Libri V||

Jonston, Jan

Heilbrunna, MDCCLXVII.

VD18 90529014

Titvlvs III. Piscibus, Qvi Praeter Fluvios Alias Qvoqve Dvlces Aqvas
Incolvnt.

urn:nbn:de:gbv:45:1-11089

sine aculeis: quinque supino, binae prono corpore, juxta branchias duae, totidem in medio ventre, quinta a postrema a Podice, longae omnes ac latae. Quae ad branchias sunt, triplici colore praeditae. Ubi enim longiores sunt, hoc est, in ipso exortu, albicant, mox totae rubent, exceptis nervis, qui nigricant, reliquae tres sicuti in exortu magis quam illae albeant, ita quoque rubedo in his intensior est, nigredine vero plane carent. Priores quatuordecim nervis constant, sublequentes novem, novissimae decem: quae vero in medio fere dorso conspiciuntur, duodecim nervos habet, altera non longe a cauda, iis caret, mollis et cutacea, ut in Truttaceo genere: maleque ceu nervosa a Salviano expressa est: utraque dorso concolor, id est, nigricans. *Cauda* Lunata est, ejusdem coloris, non rubra, ut ille ait. Podex in imo ventre juxta exortum posterioris pinnae. A branchiis ad caudam linea exilis, recta ad caudam usque fertur asperiuscula. Latera nonnihil albicant, et nunc rotundis, nunc oblongis, iisdemque nunc majusculis, nunc exiguis maculis subfulvi colo-

ris consperguntur. Totus venter coloris ferme crocei, aut vulgaris minii. *Uterum* habet admodum procerum atque latissimum, utpote: qui totam corporis capacitatem occupat, ovis refertus ejusdem fere magnitudinis, fulvis auroque resplendentibus, margaritis aureas diceret. Intestina alba, pluribus circumvolutionibus intorta. *Fecur* breve, latum, unico duntaxat lobo constans, flavescent. *Vescicam* fellis invenire non licuit. *Lien* majusculus ex atro rubens. *Ventri- culus* longus et carnosus. Caro, ut in Salmone, rubra. Longitudo totius piscis a capitis initio ad caudae extremum, Spithamas binas explet. *Locum* si attendas, in lacubus Tridentinorum montium capi innuit. Salvianus in frigidissimis et saxosis fluminibus nasci prodidit. *Vescitur* pisciculis, et in horum defectu, recementis. Quia singuli capiuntur, ideo solitarios esse concludimus. *Coit* in fine Novembris et Decembris. Piscis est, si quis alius delicatissimus. Caro ei tenera quidem, et quae brevi tempore putrescit, sed minime viscida, latisque friabilis.

TITVLVS III.

DE

PISCIBUS, QVI PRAETER FLUVIOS ALIAS QVOQVE
DVLCEs AQVAS INCOLVNT.

CAPVT I.

De Perca Majore.

TAB. XXIII.

13. 14.

TAB. XXIV.

9.

Tantum de Piscibus Fluviatilibus, tam squammosis quam laevibus sufficiat, sequuntur illi, qui praeter fluvios alias quoque aquas dulces incolunt: *Perca* nempe *Major*, *Perca fluviatilis minor*, *Scrollus*, *Pungitius Alberti*, *Alburnus Aufonii*, *Epelanus fluviatilis*. *Lucius*, *Cyprinus latus*, *Ballerus*, *Tinca*, et *Lota Gallorum*.

Aldrov. l. 5.

c. 33.

PERCA MAIOR, quae Germanis Baers et Bersich, corporis figura lata et compressa est: rostro prominenti non aliter quam marina, verum non adeo acuto: Ore etiam ut illa mediocri, imo pro corporis ratione parvo. Dentibus caret, sed labia habet denticulis horridula, ut Bellonius testatur.

Bell. Aq. l. 1.

Squammis tegitur parvis ac aridis, quae difficillime a corpore avelluntur, maximeque ancillis fastidio esse solent. Color ei varius, venter nempe; Corpus reliquum fere cineraceum; nigricantibus quibusdam ac latis maculis a dorso descendentibus (non aliter ac in marina) latera depingentibus. Pinnae ac cauda rubescunt. In foemina vel nihil, vel parum saltem. Pinnae in tergore duae, quarum quae capiti proxima, major est et aculeata, posterior minor sine aculeis: totidem ad Branchias, quas Rondeletius altiores esse putat, quam in reliquis fluviatilibus: totidem item in ventre: quae vero ab excrementorum est orificio, aculeo cre-

nato

nato vallatur. Branchias habet utrimque quaternas easque duplices, id quod Aristoteles quoque vidit. *Cauda* bifurcatim dividitur. Ad maiorem *magnitudinem* excrefcit, quam marina: nam et trilibris aliquando capi solet, inquit Salvianus: in Lario lacu ad pedalem etiam teste Jovio magnitudinem. In Suerinenfi vero lacu ulnam, id est cubitum, aequare Gesnerus intellexit. Ventriculum habet mediocre; intestina pauca et tenuia, *hepar* subpallidum: a cuius majori lobo vesica pendet, in qua fel est tenue et aqueum: *Lien* subrubet. *Lapillos* habet in cerebro. Plinius eam mari et fluvii communem facit, sed perperam. In dulci enim aqua vivere et usu, et Aristotelis Aufonici testimonio, qui eum cum Cyprino, Glanide et aliis nominat, constat. Aelianus in Danubio capi scribit. Rhenus eo caret, forte quod altiores aquas amet. Praecipua in Verbano lacu et Pado flumine producit, prodente Platina. Fama est, Larii lacus Percas fuisse advectitios et inquilinas, tralatis scilicet e lacu Eupyli, qui Lambrum emittit amnem, seminibus. In omnibus *jecur* grandine affectum est, nec quoquam alio vicio laborant. *Devorant* alios pisces, tum proprii generis sobolem. *Pariunt* circa littora et frutices, ut Aristoteles prodidit, in Helvetiis lacubus verno tempore in profundo, Aprili et Majo mensibus, ut Gesnerus. Partus tempore facile capiuntur in Sleja, et frequenter, hinc a litoribus ad paltum excurrunt, vaganturque locis spatiosioribus. Circa Johannis festum rursus capitur, dum littora ex profundo repetit. Lucio laeso opitulari, fabulosum puto; nec ille huic parceret, nisi propter

pinnas cogeretur. Gesnerus narrat, piscatores in Lemano lacu observasse, Percas hyeme emittere per os *Vesiculam* quandam rubram ex ore pendentem; quae vel invitas, inquit, supernatare cogit: conjectant autem id ab eis fieri prae iracundia, quod in retia inciderint: hoc enim tum maxime pati, cum retia trahunt piscatores: sed mirum esse quod hyeme tantum id ipsis accadat. De ipsarum *Salubritate* diversae sunt Authorum opinioniones. Rondeletius dotibus illis quibus marina instructa est carere, scribit. Gesnerus Rhenanas, et quae in fluviis et lacubus majoribus purioribus versantur probat: quae in minoribus minusque puris aquis degunt, non item. In Gallia summam alendis febricitantibus dignitatem obtinent, si Jovio credimus; In Italia quae in Lario lacu laudatissimi, eadem ad pedalem magnitudinem crescunt, et matrescentibus praesertim ovis, ab ipso pingui et praeteneris interaneis commendantur. In Germania quovis anni tempore, April. et Mart. mensem si excipias, laudantur. Aufonius in pretio habitam fuisse testatur alibi inerti gustu prodidit. Minimas quas *Hornas* cognominant, coqui peritiores vino calido immerfas elixant. Majusculae propter spinas et aculeos pinnarum dorsi, vescentibus molestae sunt: in minimis propter ténitudinem non curantur. Parvulae etiam, butyro frigi solent, frequentius quam ulli alii pisces. Circa Verbanum lacum Percas modice apertas, verubus ligneis transversas inferunt et affant: semiaffas butyro illinunt. Ibi dem omne genus pisciculorum ad solem inveterant, maxime vero Perculas. Vulnus aculeis pinnarum dorsi inflicturn, non facile sanatur.

CAPVT II.

De Perca Fluviatili minore.

TAB. XXIV.

8.

Aldrov. l. 5.

c. 34.

Perca fluviatilis minor, quibusdam *Cernua*, et *Acerina* medici Plinii, Straboni *Porcus Niloticus*, quia porcum continente spinarum serie ad modum setarum mentitur, Trago *Aurata fluviatilis*, quod extra aquam educta ac suo humore deterfa, aureo

fulgore in Caeruleum abeunte insignis fit; Cajo Anglo *Aspredo*; Pictorio *Aspretilis* dicitur. Piscis est toto corpore asper, pinnis spinosus.

Percae forma et magnitudine, colore per summa fuscus, per ima cum pallore flavus; duplici per maxillas

Bellon. de
Aquatil. l. 1.

femicirculorum ordine notatus: oculo ex dimidio superiori fuscus, ex inferiori subaureus, pupilla niger. Linea per dorsi longitudinem porrecta, et veluti filo transverso corpori affixa singularis: notis per caudam atque pinnas nigris maculosus: quae, *pinnae*, cum ira subest, inhorrescunt: cum animo conquiescunt, resident. Bellonius scribit, nullum alium *Channam* exanimem melius exprimere: mortuum enim hiare et oris rictum apertum tenere. Idem ait, recens *captum* hilari quadam ac subvirenti opacitate ceu pavonis torquens, resurgere: imo vero extra aquam eductam, ac suo humore detersum, aureo fulgore in caeruleum abeunte insignem esse. Percam plurimum aemulari, nisi transversis lineamentis (quae Percae insunt) careret: oreque magis esset recurto. Hoc potissimum signo dignoscitur, quia spineum branchiarum tegumentum, crenatum ut in Lupo et sua rima luxatum habet. Ubi autem linea, quae piscium latera secat, ad branchias incipit, ibi aculeum caudam spectantem ut in Dracone marino videri. Sed et hoc a Perca dissidere, quod perca duas in tergore pinnas habeat. Cernua (sic vocat) unicam tantum, nullisque dentibus, sed neque lingua manifesta praeditam esse, *squammasque* habere quadrangulas, robustas, crenulis tenuibus in gyrum incisis, quae piscem scabrum admodum efficiant. Radiis denique solaribus obiectam, *maculis nigris* per dorsum distingui percipi: at totam sub ventre candicare. Caeterum non advertit Bellonius extremis branchiis, id est, branchiarum margini alterum paulo inferius aculeum adjunctum esse, quod observavit Gesnerus, qui tamen neutrum in duabus, quas dedit, iconibus expressit. Sunt enim, inquit, perexiles: ut in mediis etiam branchiis denticulatae aliquot spinulae

crenatim (ut ita dicam) apparentes, si de proximo intuearis: superius minores et frequentiores: inferius majores, paucae et majoribus intervallis. Sunt autem illae, inquit, digestae in margine portionis cuiusdam branchiarum, quae a parte subiecta deduci et elevari potest. Est et supra branchias spinea pars obliqua, utrinque versus occipitium se colligens tantillis serrata denticulis, ut tactui magis quam visui pateant. Item alia pars supina triangularis superinnata, a branchiarum scissura, statim supra pinnas ibidem, retrorsum spectat, et in brevissimum sed acutum spiculum definit. Idem Gesnerus squammas rotundas esse negat, sed rotundas esse fere ut in aliis piscibus ait. Pinnam etiam dorsi unam esse oblongam et continuam, ut Bellonius dixit, et Cajus in communicata icona probe repraesentavit: differre tamen partibus: nam anteriorem aculeis constare quatuordecim, quorum primi duo breviores propius juncti sint, medii longiores, longitudine paulatim ad ultimum usque decrescente: partem posteriorem, molliorem esse, fibris non aculeis distinctam, breviorum, et ab anteriore intervallo quodam inchoato discerni. Jam vero tres esse pinnas in supina parte, unam post anum, et binas summo ventre, quae nigris lituris, ut caeterae omnes non distinguuntur. Ferunt amare *torrentia*. In Hollandia copiose in stagnantibus aquis capiuntur. Rarus est in Tamesi, plurimum in Ranello, quod Oxonium praeterfluit. Cum *natat* Gobii et Bottae more universas pinnas movet, si Cardano credendum. In vivaria conjectus, pisces alios exurere, quod ipsis aculeis molestus sit, dicitur. Hyeme latet, in quadragesima commendatur. *Lapilli* quos in cerebro gerit, adversus renem lapillos et pleurisin commendantur.

CAPVT III

De Scrollo, et Pungitio Alberti.

TAB.
XXVIII. 15.
16.

SCROLLVS Danubianus piscis est. Color in Icone, quam Raphaëli Seilero acceptam Gesnerus refert,

dorso fuscus est, lateribus subviridis, plurimis punctis fuscis intervenientibus: quales etiam in pinna dorsi (cujus

Aldrov. l. 5.
c. 35. et 36.

ius aculei albicant) conspiciuntur: venter candidus est. Initium pinnarum ad Branchias rubet, etc. Raro longior sit, quam figura ostendit. Quoquomodo paratus, in cibo optimus est.

PUNGITIVM Alberti, Rondeletius *aculeatum* vocat. do. Author de rerum natura *Spinochiam*. Pisciculus est, inquit Albertus, minimus, qui

lanceolas (aculeos) binas habet in radicibus pinnarum ventris. *Mas* sub gutture rubet; *foemina* rubore caret. *Squammas* non habent. Piscatores hoc genus piscium sponte *generari* ajunt, et ex ipsis alios omnes, hac observatione inducti, quod in lacunis novis primo statim anno inveniuntur, et postea sequentibus annis pisces alii diversi, quanquam nulli fuerint immixti.

CAPVT IV.

De Alburno Aufonii et Epelano fluviatili.

TAB. XXIX.

13.

Bellon. Ag.

l. 1.

Aldrov. l. 5.

c. 37. et 38.

ALBURNI meminit in sua Mosella privatim Aufonius. Bellonius circa Vercellas in amne Lagogna Ticinum influenti, *Scavardinum* a piscatoribus appellari scribit, Germani *Weißfischlein*, et *Notaugen*, id est, *εγοθροθλαμον* dicunt. Piscis est et fluviatilis et lacustris, Alphyis albis similis, oculis magnis, rubescentibus, dorso virescente, ventre candido. Bellonius lineam utrinque esse ait arcuatam, quae ejus latera dividat. Sed Rondel. duabus distingui proficitur, altera a branchiis ad caudam ducta, medium corpus dirimi: alteram minus evidentem a radice pinnae branchiarum orta deficere, priusquam ad caudam perducta sit. *Nare* est parum resima. Pinnas easdem habet quas Gobio. Capite est parvo: corpore latiusculo, sed depressio, vixque ad duorum digitorum latitudinem extenditur. *Felle* caret. Argenteis tegitur *squammis* ac tenuibus. Carne est molli et parum pingui. *Vorax* est piscis, quam ob causam facile hamo capitur; unde Aufonius praedam puerilibus hamis, recte dixit. Observavi Alburni duas alias species, quarum prior tergore fere ad casta-

neae colorem vergit: altera ad coeruleum. Vtriusque pinnae et cauda etiam ad castaneum vergunt. Caetera argenteo colore resplendent.

EPELANVM fluviatilem Bellonius Sequanicum cognominat, a Galliae fluvio, ubi abundat, additque sic vocari quasi excellanum a praestantia, quae caeteros sui generis pisciculos excedit. Ferrarienses *Borbolum* vocant, Alburno simillimum atque hoc tantum ab eo dissidentem, quod rufas radices pinnarum Gardonis et Veronis modo habet, ac lineam quae latera ejus fecat, versus caudam admodum inflexam et velut arcuatam. Quinque digitorum longitudinem, pollicis latitudinem interdum exuperat. Pisciculus est *odoratus*, de bonitate et principatu cum aliis omnibus contendens. Rothomagenses *Ovellam* eo argumento nominant, quod semper ovis praegnans sit. Epelanum si suas *Squammas* habentem conspicias, prae nimia albedinis terstitudine tibi resurgere videbitur. Squammis autem exutus *tergus* ostendit variis coloribus emicans, in iridis aut arcus coelestis morem. Marino crassior est et brevior.

TAB. XXVIII. 17.

CAPVT V.

De Lucio.

TAB. XXIX.

1.

Aldrovand.

de Piscibus

l. 5. c. 39.

LUCIUS vel *παρὰ τὸ λυκὸς* a lupo, vel a lucendo dictus est. Nulla ejus apud veteres Graecos mentio, ut ostendit egregie contra Philelphum Salvianus. Oxyrinchus Niloticus quod Bellonius vult dici posset, nisi Plutarchus eundem marinum, tanquam e mari Nilum intraret, faceret.

Esocem Plinii, quem in Rheno magnitudine excellere putat, haud difficulter concedi potest, et videtur abinde Belgicum Snock originem suam traxisse. Apud Anglos et Gallos diversa, pro diversitate aetatum, sortitur nomina. Corporis figura oblonga est, eademque ideo oblongior vide-

videtur, quoniam piscis latera modice dilatantur.

Dorsum latum est, et fere quadratum, perpetuoque aequale, donec ad postremas pinnas ventum sit: et cum reliquis fere *Squammosis* piscibus dorsum ipsum magis aut saltem aequae atque venter extuberare solent: huic uni venter, quam dorsum magis extuberat, potissimum ubi pinguior sit factus, quod tamen aliquando ichthyopolarum impostura etiam fieri Romae observavit Rondeletius, piscium quorundam ventres infarcire tradens vilibus herbis, atque ita ceu pinguiores carius vendere. Caput habet macrum, osseumque ac quadratum. Osium seu *spinarum* in capite formas diversas reperiri ajunt: unam vulgo cruci comparant, aliam lanceae, tres alias clavis seu paxillis, passionis Dominicae instrumentis. Author obscurus de natura rerum scribit, Lucium in cerebro lapidem crystallo similem gerere, sed hunc cum aevum in longum duxerit. Gesnerus vero testatur, sese in capite Lucii etiam parvi, lapillos geminos candidos reperisse. Rostrum habet longum et rictum maximum, Anserino rostro comparat Rondeletius. *Maxilla* inferior superiore longior est, et cochlearis modo excavata. *Dentes* in eo plurimi, haudque uno modo dispositi, ut et Albertus ait, diversarum acierum: nam in maxillae inferioris anteriore parte dentes parvi sunt, in os recurvi: in superiore maxilla nulli sunt, qui, cum ea latior sit, dentes extra os prominentes et inferioribus non occurrentes inutiles forent. Horum igitur loco natura (inquit Rondeletius) duos dentium ordines palato infixit. *Oculi* coloris auri sunt aemuli, ante quos duo foramina in unicam cavitatem coeuntia: *Corpus* squammis tegitur parvis tenuibusve adeo, ut iis carere videatur, et cum iis coquatur, et inter edendum, si parvus sit piscis, negligantur: si major, duriores et evidentiores abjiciantur. Venter albicat, dorsum vero ex subflavo nigrescit, a quo lineae plurimae latae, non recte, sed multipliciter inflexae, obliquae potius quam transversae, in aliquibus magis, in aliquibus vero minus et fla-

vae et conspicuae deducuntur, totumque piscem pulcherrime pingunt. Pinnis natat quatuor, duae sunt ad branchiarum ima: qui pinnarum situs est fluvialibus piscibus communis, ut facilius in aqua suspendantur et efferantur: contra altius sitae sunt eadem pinnae in marinis, quia dulcis aqua tenuior est, et liquidior, marina crassior et spissior: ob id haec pondus magis sustinet, illa minus: Inferiore ventris loco duae aliae sunt magnae et validae. In dorso nulla est, sed non procul a cauda duae sunt, una superior est nigris maculis notata. Cauda brevis, in duas pinnas desinit similiter pictas. *Linea* medium corpus dirimens vix cernitur, quia ex minutis punctis constat. *Ventriculum* ita gutturi continuatum habere Albertus scribit, ut aliquando eum rejiciat aviditate glutendi piscem. Rondeletius permultas ejus ait esse appendices, in quibus chylus confectus servetur, ne ob gulae laxitatem facile rejiciatur: Vidi ego magnitudine insigni Lucium, qui alium, et ipsum insigniter grandem ventre contineret, et hic rursus murem aquaticum, ut latissimum habere ventrem necesse sit hoc genus piscium. *Intestina* tribus longis convolutionibus constant. *Hepar* ventriculum complectitur, in quo vesica est felle viridis distenta. Nullae pulpis earum *spinulae* intercurrent, ut aliis fluvialium plerisque. In lacubus et stagnis ubique fere reperitur, obscuras vero ulva coenoque lacunas obsidet. In mari nunquam visitur, in ostiis Rhodani et stagnis marinis aliquando, sed tabidos capi Rondeletius auctor est, sed et in fluminibus nonnullis haberi Aufonius in Mosella sua prodidit, in Tiberi vix quotannis denos, Salvianus. Nec difficulter agnoscuntur. Arciori enim sunt corpore, toti argentei, flavisque illis lineis carent. Tam est vorax, ut non tantum in pisciculos alios, et ranas, sed et in animalia quaedam grassetur. Narra- vit mihi, inquit Rondeletius, quidam vir fide dignissimus, vidisse semulacrum, quam iter faciens in Rhodanum potatum duxerat, labrum inferius, a Lucio dentibus apprehensum, cujus

cujus de morſu cruciatam et territam inde fugiſſe, et crebra capitis qualiſatione Lucium in terram deieciſſe, quem ille palpitantem et in aquam redire conantem cepit, domumque tulit. Anſeris pullos duos in ejuſdem repertos ventre ſe vidiſſe, quidam Polonus teſtatur, idem et fulicam inventam, et pedem ancillae in piſcina ab eodem admoſum prodiit. Tam avide piſces perſequitur, ut prae nimio celeritatis impetu, ſupra aquas elatus, in ſcaphas incidat, quod me vidiſſe, cum Anno MDCXXXI. in meo ex Anglia reditu, Landsberga noctu ſcapha veherer, memini. A porculo ſeu minore perca abſtinere quidam credunt, alii apprehenſo capite devorare, ne ſi cauda arriperet, a ſquammiſ et ſpinis laederetur, opinantur. Albertus captum dentibus conterere, mortuum in ventrem propellere, vivum non devorari, prodidit. Summam ranae cum Lucio antipathiam, eleganti Hiſtoria expreſſit Dubravius, quem vide. *Vitam* ei longiſſimam ex Lucio Friderici II. Imperatoris cognofci poteſt, quem in ſtagno quodam vixiſſe CCLXVII. annis ex annuli aerei, quem cum ſtagno eum Imperator inderet, in branchiis ſub cute abdiderat, inſcriptione Graeca colligitur, quae talis eſt. *Εγὼ ἐκείνος ἰχθύς ταύτην λίμνη πάντοτε πρώτος ἐπιτεθείς διὰ τῆ κοσμητῆς Φεδερικῆς β. τὰς χειρὰς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆ δεκάβοις*, id eſt, *Ego ſum ille piſcis huic ſtagno omnium primus impoſitus per mundi rectoris Friderici II. manus, die quinto Octobr.* Fuit enim inventus iſte annulus in capto eo Lucio anno ſalutis MCCCCXCVII. ut teſtatur Conradus Celtes, referente Geſnero in ſua Epiſtola nuncupatoria. De ejusdem vivacitate ita Cardanus. Mirum eſt illud, quod a tot

audiſſi viris, ut impudentius fuerit tot teſtibus mendacium non credere, quam veritatem adverſus eorum auctoritatem tueri: Lucium ſciſſo ventre oſtendendi lactis cauſa; inde conſuto atque inter Tincas in vivariis re-poſito, ſanari humore earum, dum ſe illis Lucius ventre affricat. Martio Aprilique menſibus *ovis* turgent et pariunt, perguntque ad Junium uſque. Alii e Tincarum ſemine generari credunt. Quidam et ſponte et ex alieno ſemine provenire, quod neque ſoli neque ſati procreentur in eis, opinantur. Ex ovo editos, a quibuſdam piſcibus intra Branchias foveri, Encelii nugae ſunt. Quantum ad *Uſum in cibis* Jo-vius inter obſonia plebeja recenſet. Poggius etiam ex Cymino lacu, et quidem praepingui, nullam unquam ineſſe gratiam ſcripſit, niſi cum ſolus in maxima convivarum inedia prandiis apponitur. Thraſymenus lacus laudatiores proferat. Braccianus, qui olim Sabbatinus, inferiores. In Gallia tamen, Germania et alibi tantae putatur ſalubritatis, ut Adamus Lonicerus etiam puerperis concedat. Pinguioreſ tamen ſunt Julio menſe et Octobri laudatiores, quibus Cyprini ſoboles: in piſcinis eſſe deteriores cum ſemina ſpargunt. Ab Arnolſo inter durae carnis piſces recenſetur, ſunt qui caudam et partem poſteriorem praeferunt. Mediae aetatis meo iudicio optimi ſunt. Ova piſcatores circa Argentinam tanquam medicata abjiciunt. Geſnero ſunt aequae ut Barbi noxia. Apud nos abſque periculo in uſu. *Uſum in medicina* quod ſpectat, Mandibula in pulverem redacta in Calculo, urinae difficultate, et pleuritide uſurpatur. Saliti oſſa pulverizata ſpodii vicem praeſtant, et ulcera exſiccant.

CAPVT VI.

De Cyprino.

TAB. XXVII. II. 12. TAB. XXIX. 2. 3. 4. 6. Aldrov. l. 5. c. 40. **C**YPRINUS Oppiano κυπριανός dicitur. Nomen forte a Cypride, ut Geſnero placet, quod foecundiffimus ſit, ſortitus eſt, ut λεπιδώτης apud Athenaeum, vel a ſquammiſ ſeu latiffimis et maximis, ut Rondeletio viſum, ſeu

ita firmiter vallatis, ut lapidis ictus facile repellatur, ut Bellonius credit. *Carpam* Caſſiodorus vocat, Braſavolus ob magnitudinem *Reginam*, *Carpionem* alii. Craſſior eſt magis quam longior, nec ulli piſcium magis quam

Caſſiod. l. 12. Epiſt. 4.

quam Tinceae similis. Superius enim *labrum* rotundum est ac croceum, ex quo utrumque (Tinceae instar) gemina barba pendet, longior una, mollis flavescens, in acutum deficiens; *μύσωνας* (inquit Rondeletius) possit appellare: brevior altera, et ideo minus evidens, nigricans. Capite est brevi pro corporis ratione, Tincis hac etiam parte similis. Ore medio, labris adiposis, carnosisque; *lingua* caret: sed ejus loco palatum carnosum dedit natura saporum percipiendorum causa: quod evulsum, linguae formam adeo referre Salvanus et Rondeletius ajunt, ut non solum vulgus, sed etiam viri docti (Albertus linguam lapidissimam esu dixit, improprie itaque) linguam vocent, et linguam veram esse perfecte defendant. Imperfectam tamen piscibus esse linguam, et carnosum Cypriano palatum, non modo vetustati et Aristoteli visum, sed et experientia, quae substantiam illam palato affixam inferiori parti nullo modo haerentem, nec ullo pacto solutam aut liberam testatur. Gesnerus tamen testatur sese linguam (ut vocant) separatam a palato, in parva etiam Carpa duos digitos latam vidisse, linguae in quadrupedibus proprie dictae figura: substantia quoque et gustu saporeve simili. Usus quoque ejus et facultatem gustandi, similem esse, inquit, dixerim. Quare linguam appellare, nihil prohibere putat, quoniam ut lingua sit, vel dicatur, neque locus aut situs facit, cum aliae etiam partes situ diverso nomen idem retineant. *Dentibus* carere hoc genus piscis Rondeletius asserit, horumque vice os palati medio infixum planum habere, laeve, triangulare: ex adverso, in parte inferiore ossa duo incisa, in gulam recurva. Bellonius vero Cyprinum dentes quidem in ore non habere ait, sed tantum in ingressu faucium: et Gesnerus intra fauces ejus, dentes latere asserit, sed neque vel oculis ducto ore, neque tactui immisso digito apparere. Esse autem in maxillae recurvae medio dentes, qui nos fere accumulatos, chaeradam instar, situ et magnitudine inaequales tres majusculos, duos exiguos praeduros, cavos, superficie summa lata sive plena, obtusa, sed lineis quibusdam exasperata, unum tantum et candidiorum caeteris et superficie laevi in mucronem brevissimum fastigiata. Idem Gesnerus lapillum in capite habere tradit juxta linguam, candidum, durum, ad minimi numulinaris magnitudinem, interdum paulo majorem. Habere et in medio capitis substantiam quandam majusculam, crassam, cordis fere figura, duram sed tenacem et flexilem, dum recens est, sub dentibus mordentis, tanquam in acetabulo quodam repositam, similiter ut Leuciscus fluvialis, quem Gardonum vocant Galli. De hac forte sensit, (inquit) Encelius, et improprie lapidis nomine appellavit, his verbis: In Carpa faucibus reperitur gemma seu *lapis*, forma triangulari, magnitudine proportionem piscis, coloris candidi extra, intus flavi, *Oculis* est mediis, ante quos sunt foramina. *Pinnis* natat latis. Duae sitae sunt ad branchias magnae, in medio Ventre duae: inter quas et caudam alia est unica: quae serrato aculeo et valido innititur: inter hanc et praecedentes est excrementi meatus. Ex medio dorso unica erigitur, ad caudam fere continua, robusto etiam incisive aculeo fulta. Cauda lata est ex nigro rubescens, ut et postrema pinna. Ipse vero colore est flavescens, maxime cum senit. Junior enim colore magis est ad fuscum inclinante. *Branchias* utrinque quaternas, duplici ordine, novissima excepta habere Cyprinum testatur Aristoteles: Gesnerus vero quaternas in ea se reperisse tradit, sed omnes duplices. *Squamis* magnis, validisque tegi, ideoque Lepidotum Doriōni vocari. Eas etsi *ἀργυρεῖς*, id est, argenteas vocaverit Orpheus, docti haud necesse propterea esse putant, alias esse statuendum, cum de coloribus Poetae saepe loquantur improprie, et epithetis aliquando abutantur; creditque Gesnerus commune hoc squamarum epitheton esse, quod ut facile credo, ita hic *ἀργυρεῖς* si quis splendentes vertat, eum peccaturum non puto. Ipsae autem ad aureum inclinant. Sunt qui hunc piscem

Arist. H. A.
l. 4. c. 8.

Bellon. A-
quatil. l. 1.

piscem pro sua magnitudine, plus sanguinis habere dicunt, quam caeteri pisces; ideoque minus frigidi temperamenti esse probabile videri. *Ventriculum* mediocrem habet; *Hepar* subrubrum, cui subnigra *fellis vesica* haeret, et *intestina* admodum pingua, *splenem* magnum. Crebro quinque et sex librarum pondere reperitur, aliquando etiam viginti: Jovio vero teste in Lario lacu ducentarum quoque, Maximum enim ajunt, qui in eo nascuntur piscium. De loco non convenit inter autores. Plinius marinum facit, Oppianus littoralem. Aristoteles inter fluviatiles reposuit, Aelianus in Danubio quoque capi scripsit. Dorian inter fluviatiles et Lacustres collocat. In Lario lacu admirandae magnitudinis capi, Jovius auctor est. Larius, inquit, lacus, ob longitudinem a Virgilio maximus nuncupatus, pisces longe omnium maximos gignit. Troctas (Trutas) centum aliquando librarum pondere, et Bulbaros ducentarum; Sed Bulbari illi ingentes videri potius liquidis ac perspicuis in undis quam capi retibus possunt, cum ea potenti impetu plerumque dilacerent. Subeunt solstitii diebus umbrosos specus in rupibus Licinianis, quae sunt in adversa Larii ripa contra Insulam, Euripumque illum gemmeum a Coecilio Plinio celebratum. Eos industrius quidam sacerdos sagittis arcubalista emissis, cum in profundo quiescentes fuscis atque tridentibus attingi non possent, vulnerare conabatur, neque tamen sagittae longo alligato funiculo, nisi averfi officiebant, cum illa squammarum serie thoracati earum ictus facile repellerent. In lacubus Allobrogum maximi quoque proveniunt. Alicubi in piscinis et vivariis includuntur, alicubi in paludes et stagna conjiuntur, in quibus plurimum proficiunt. Ut vero scribit Albertus: Hic piscis in aliquibus aquis generat, et in aliquibus grassatur et crescit, sed optime valet in fundo argilloso, tritico primo seminato, et postea argilla desuper sparsa, et post-

ea aqua superfusa. De partu et quae circa ipsum eveniunt, isthaec fere Aristoteles prodidit. Cyprini etc. vide Scaliger. Sponte etiam nasci et Rondeletius et experientia comprobant. Vidi inquit ille, in aquis, in cava loca et montibus septa receptis, et collectis sponte generatos Cyprinos, in quae loca nec rivus, nec stagnum, nec palus, nec lacus, nec fluvius ullus, nulla denique aqua praeter coelestem influxisset. Foeminam lac ore suscipere, inde futura ova concipere falsum est. Herbis, luto, muro, et aliis vescitur. Athenaeus carnivorum dixit. Astu plurimum valere, et ut reti capiendus evadat, varia machinari Albertus atque author de natura rerum tradunt: primum enim circumeuntem, foramen quaerere: hoc non reperto transilire conati, vibrato in aërem corpore: aliquando sub reti, suffodiendo sc. in fundo, effugium quaerere: alias herbam aliquam ore tenere, atque ita retinere sese, ne trahatur a reti: alias caput fundo ingerere, haud ignarum, rete, dum nisi caudam tangit, elidi. Refert Gesnerus se cognovisse ex homine fide digno, in Palatini regione Germaniae, in loco cui nomen a Michaelē et campo vel agro, in fossa circa arcem Carpam esse, quae centesimum vitae annum attigerit, unde longaevis piscem esse conicere possumus. *Carnes* sunt in universum molliore, nec tamen ita insalubres, quod humiditas non sit viscosa, praesertim eorum, qui in rapidis et puris aquis nascuntur. Martio in primis commendantur. Major et Junio, quod genituram vel emitat vel recens emiserit, non item. Mas foeminae praestat, majusculus minori. Caput a ganeonibus expetitur, propter linguam forte, quae si assetur, praedulcis est, et bene cum succo citri apparatus. Ex ovīs Caviarium rubrum apparatus, quod Judaeis dictum est. *Medicinam* si spectes, lingua vim augendae Veneris habet. Lapillus de capite, crudo pisce extractus, febricitantium aestum sedat, et sanguinis e naribus fluxum cohibet.

CAPVT VII.

De Cyprinis Monstrosis.

TAB.
XXVII. 10.

Miram hanc piscis speciem Lugduni in foro piscatorio vivam

aliquando venditam, nullus fuit (inquit Rondeletius) qui non demptis

X 2

capi-

Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 41.

capite et Rostro Cyprinum esse iudicari. Nam squammarum figura et colore, pinnis earundem situ, cauda idem plane est cum Cyprino. Pinna dorsi initio aculeum incisum habet, ut in Cyprino. Eundem aculeum habet alia pinna, quae excrementorum meatum sequitur, quae rubescit, item caudae pars ei respondens. Tota cauda lata est, ut in Cyprino. Duas alias pinnas habet ad branchias similiter duas in ventre. Caput habet non protensum ut Cyprinus, sed Delphini capiti simile, rostrum satis longum, sed obtusum, quale revera pictura repraesentat. Ex superiore rostri parte juxta oris scissuram appendix carnosa utrimque una dependet, ut in Cyprino, hac superior est alia brevis et vix apparens, nisi propius inspicias utrimque etiam unica. Haec Rondeletius *Similem huic monstroso Cyprino*, sed barbulis insignem, quas in suo Rondeletius non expressit, Gilbertum Cognatum Nozerenem ad se misisse testatur Gesnerus, in Nozerethano stagno repertum, anno salutis 1554. In Cognati vivario novem tantum diebus vixisse. Verum longe pulcherrimum fuisse nec specie coloribus ratum et admirandum Cyprinum illum, qui anno Domini 1546. Omburgi, in Ditione Comitis Palatini, Marchionis Joachimi Brandeburgensis captus et Augustam missus est ad Carolum V. Caesarem, in comitiis illic agentem, qui eum Sorori Mariae donavit, coctum etiam colores retinuisse. Picturam ejus sibi communicasse Io. Thannmyllerum juniorem chirurgum Augustanum peritissimum, in qua longitudo, inquit, apparet trium dodrantum: latitudo digitorum novem, quae est in medio dorso ad ventrem medium. Pinnae dorsi initium partim aureo, partim rubro colore est, deinceps vero pulcherrime caerulea: reliquis pinnis omnibus color aureolus, ut capiti etiam magna ex parte ac ventri, sed passim etiam rubedo intervenit, quae barbulas quoque quaternas tingit. Dorsum ex viridi caeruleum, latera superius viridia, inferius aurea, etc. In summa suavissimis floridissimisque coloribus unde-

quaque adeo eleganter pictus atque distinctus est, ut vel cum rubri maris elegantissimis quibusdam, maximeque variis piscibus certare posset. Narrat item captum esse aliquando apud suos Cyprinum hermaphroditum, in quo utriusque sexus notae (hoc est et geniturae et ovorum vala) comparuerunt. In piscinis vero contrarium quandoque reperiri, nempe neutrius sexus Cyprinos, nec mares nec foeminas, et hos forte esse, quos sponte nasci Rondeletius auctor est. Idem Gesnerus hac quoque forma Cyprinum alium captum esse testatur in Aeronio sive Constantiense lacu, prope Retz, duos fere dodrantes longum in praesentia illustris et Generosi viri Comitis Wolff de Schamburg, anno salutis 1545. idibus Novembr. Picturam ad se misisse Archilem Pyrmium Gassarum, medicum eo tempore praestantissimum. Pronam partem nigro colore pictam fuisse, latera fusco, supinam luteo. Spectabilem in eo praecipue faciem, aemulam humanae latitudine sua, nec non oculis, ore, naso, buccis ac mento. Haec scripserat, cum eundem piscem Raphaël Seilerus, juvenis Augustanus, clarissimi medici Geryonis filius, cum omni moda eruditione, tum juris scientia et comitis Palatini dignitate nobilis, pictum ad eum dedit, cum descriptione hujusmodi. Piscem hunc omnino, qualem depictum mitto, fuisse captum in flumine Austriae (quod vocant die Eris) in ditione comitis Julii de Hardegg prope urbem Retz anno 1545. mensis Octobri, viri quidam eruditi et graves, mihi veluti testes oculati confirmaverunt. Faciem non averfam, prout reliqui, vel obtusam, sed repressam, obliquo in planum aspectu tendente, cum temporibus utrimque latis, oculis binis, naribus, ore, mandibula, omnia effigie humana habuit. Pinnis, squammis, cauda, totoque corpore posteriore, ipsaque adeo magnitudine atque colore Carpam prae se tulit. Rete captus est solus, at ob raritatem ac maxime quod sensibus etiam ignotus esset, diu conservatus, et veluti miraculum quoddam passim asportatus.

CAPVT VIII.

De Cyprino Lato Rondeletii.

TAB. XXIX.

5.

Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 42.

Cyperinus latus Germanis *Bresen*, Italis *Scarda* seu *Scardula* dicitur. Bellonius *Abramidem* veterum nullo fundamento adjecto arbitratus est. Cyprino adjungitur, quia est squammis, corporis specie et vita similis. Piscis est maximus et latissimus, capite parvo pro corporis magnitudine, dorso repando et cultellato, corpore compresso, squammis magnis tecto. Linea a branchiis ad caudam ducta curva est. Ad branchias pinnae duae sunt, in medio ventre duae aliae, ab excrementi meatu alia ad caudam continua. Hujusmodi pisces in lacubus maximis nascuntur. Vidit Rondeletius in Arverniae lacu quodam istiusmodi pisces, qui binum cubitorum, pedum totidem latitudinem aequarent. Nostro in foro copiosissime prostant: minores Scardas, majores propter dorsum insigniter repandum Gobbos, quasi gibbosos, nuncupant, suntque pedales plerumque bipedales rarissimi. Scribit Gesnerus vadum amare argillosum, vel albicanti argillae simile: ideoque in lacu Tigurino non passim, sed superiore ejus parte capi. Stagnantibus autem aquis praecipue delectantur, illicque mucos, luto, herbisque vescuntur. Quare in iis tan-

tum capiuntur fluviis, qui tardius fluunt, turbidaque sunt, et crassiore aqua, qualis est Araris: multi item in Gallia Belgica: nec in his ad eandem unquam magnitudinem accrescunt, ad quam in lacubus et stagnis. Mirum quod narrat idem Gesnerus, nimirum quendam in Polonia permultos horum piscium coniecisse in piscinam, quae mox superveniente hyeme tota congelata esset: et cum parendi convivii causa, remoto gelu pisces capere vellet: ne unum quidem invenire potuisse: sequenti autem vere rursus omnes apparuisse. Ad hosce latos Cyprinos referri debet piscis hujusmodi e Polonia missus, ubi Kłoszcz dicitur, totus ex subcaeruleo ad violaceum vergens, exceptis pinnis et cauda, quae albicant. Pinna, quae ab ano est, longior et in exitu latior quam pars est, a pictore puto, expressa est. Habentur a quibusdam in pretio in Arvernia imprimis, ubi in lacu quodam magni et pingues capiuntur. Nonnulli partem in eis mediam expetunt; alii plus molestiae ob minutissimas spinas inter edendum quam voluptatis afferre arbitrantur.

CAPVT IX.

De Cyprino lato alio, et Ballero.

TAB. XXIX.

5.

Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 43.

Gesnerus ex relatione Kentmanni, tria hujusmodi piscis genera in Albi reperiri tradit. Primi generis pisces esse parvos, tenues, latos, colore subaureo, cui circa dorsum fuscus admisceatur. Dupla eis ad latitudinem longitudo, caput parvum. Pinnae dorsae et caudae fusci coloris sunt: reliquae vero quinque pinnae, e fusco puniceae. Squammis ut in Cyprino. Genus hoc Miseni parvum cognominant *Kleinkarass*, vel a colore *Gliblichen*. Vivaces sunt admodum. E piscinis et stagnantibus aquis in Albim veniunt. Raro octo digitos longitudine excedunt. Vescuntur gramine et argilla, ut et reliqui hujus generis pisces: quamobrem magis amant pi-

scinas, quam fluentes et lapidosas aquas, propter vadum herbosum et argillosum. Itaque rarius in Albi reperiuntur. In piscinis quidem multiplicari eos non patiuntur domini, impediunt enim incrementa et saginationes Cyprinorum, quos a pabulo depellunt. Alterius vero generis *Karass*, aliquanto crassiores et longiores sunt. Squammis similiter ut praedicti vel ut Cyprini, e gilvo seu flavo nigricantes habent: vocantur autem *Halbkarass*, id est dimidii *Carass*, quoniam e *Carasso* et *Carpa* veluti compositi videntur. Hi quoque ut primi generis *Carass*, e piscinis aut stagnantibus aquis Albim ingressi, pariunt in eo et crescunt. Utrisque caro est subla-

va, et in cibo viscosa, quomodo cunque parata. Quo diutius vero in Albi immorantur, eo sapidiore solidiorisque carnis evadunt. *Tertii demum generis* Carasi tenuiores et latiores sunt, quam dimidii nunc dicti, similes primis sed majores et pulchri, candoris argentei, habentque pinnae parte supina rubentes, superior vero pinna cum cauda obscurius e fusco punicea est. Hi pisces in Albi nascuntur, non aliunde (ut praedicti) ingrediuntur. *Pariunt* primum Junio mense, secundo Januario, sicut et superiores, quibus temporibus etiam praecipue capiuntur. Mediocriter augentur, ut sesquibres aliquando aut bilibres capiantur. Assari solent, et in pretio habentur. Foeminae ovis gravidae, elixae etiam in aqua ad juris fere consumptionem, vel copiose butyro ad jus sub finem adjecto, non displicuerint. Est in Frisia orientali piscis, quem *Karutz* appellant, Carpa multis partibus minor, tergo magis arcuato et gibboso. Sexies in anno parere unanimiter affirmant, qui ipsum in vivariis servant.

TAB.

XXVII. 7.

Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 44.

DE BALLERO ita Aldrovandus. Aristoteles Ballerum inter fluviatiles et lacustres bis meminit. Ballerus, inquit, et Cyprinus, et caeteri fere omnes, cum parturiunt, undis se intrudunt. Et alibi: Ballero et Tilloni lumbricus canis exortu innascitur, qui debilitat, cogitque ad summa stagni efferri, qua aestu intereunt. Hunc Rondeletius eum esse conjicit, qui a Lugdunensibus, et lacuum, qui in Allobrogibus sunt, aecolis Bordeliere nominatur, quod littora semper sectetur et quaerit. *Bord* enim litus significat. Caeterum cur Ballerum faciat, nullum adducit argumentum, nisi quod vita

et moribus a Cyprino, quo cum nominatur ab Aristotele, non differat. Vilis est piscis. Strymonis amnis aecolae vulgo *Plestyam* teste Bellonio vocant, in Macedonia ad Pischiacum lacum, ubi plurimus est, modo *Platanus*, modo *Plestyam*, modo *Platogniam*. Hollandi, apud quos cum ob copiam, tum quod per se insipidus sit, vilissimus habetur, *een Bleye*. Brama, inquit Rondeletius, tam similis est, ut parum cautis pro Bramis saepe vendatur, sed ab iis magnitudine corporis et squammarum differt et pinnarum et caudae colore. Est igitur Ballerus capite brevi, ore parvo, sine *dentibus*, sed horum loco ossa habet aspera: sine lingua, sed *palato* carnoso: Pinnas duas habet ad Branchias, duas alias in medio ventre, ab excrementi meatu unicam ad caudam usque in dorso aliam. Posteriores pinnae cum cauda rubro colore perfusae sunt, ut in Percis fluviatilibus videre est; quae in dorso est, nigricat. Linea a branchiis ad caudam curva producta est. Branchias quaternas habet, os in medio palato, ex adverso sita sunt ossa duo loco inferiore, altera parte serrata, quibus contrario occurso cum palati osse herbae atteruntur. Ventriculum parvum habet, intestina pinguedine oblita, hepares, ex albo rubescens, in quo fel viride splenem rubrum. Multis spinis abundat, frequentes *squamas* habet, rotundas et tenues: Tergus ejus nigricat, venter candicat. Oculorum pupillam Bellonius non ut in aliis nigram, sed veluti crystallinam esse asserit, iridem vero albidissimam, ac tredecim squammarum ordines utrinque in lateribus habere.

Bellon. de
Aquatil. l. 2.

CAPVT X.

De Tinca.

TAB. XXIX.

7.

Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 45.

Tincam vulgatissimum ubique terrarum piscem, a solo inter veteres Ausonio memoratum, ab aliis quod nullo in pretio fuerit, neglectum, Jovius existimat. Bellonius Aristotelis *Ινδανα*, quem Gaza *Fullonem* vocat, Dorionis apud Athenaeum *γιννα*, id est Fullonem dici, credit: metuo ne perperam. Non tantum enim Tincae decocto, sed et aliorum

glutinosorum piscium, Ichthyocollae, Anguillae, etc. maculae eluuntur. Fullo quoque Aristoteli marinus piscis est, Tincam inter fluviatiles et Lacustres reponimus. *Maenam* non esse quod Platinae placet, vel ob ultimam hanc rationem, quia marinus est, certum est. Quid si vero, inquit Aldrovandus, Romanam vocem esse dicamus, a qua

a qua sententia idem Jovius non videtur declinasse. Celebratur enim apud Ciceronem, quidam facetus orator Placentinus cognomine Tinca, fortassis, inquit, ab hoc pisce cognominatus, quem admodum Florentiae Laurentius Medices senior, uti erat perurbanus, cuidam celebris familiae civi, de domi Tincam ingentem exquisita arte coctam fallo jactanti, Tincae cognomen, quod illi postea fuit aeternum, indidit. Quemadmodum Merula ob similitudinem cum Tinca, item Callarias noster, Tinca marina vocari meruerunt, quid vetabit, si Tincam etiam Merulam palustrem dixerimus? Hoc sane nomine usus est doctissimus Scaliger his verbis: Aufonius sui temporis secutus plebem, usitatis nominibus, pulcherrimum poema non est veritus inficere potius, quam aut ipse in ambiguo versari, aut jactare Authorem in obscuro: sic Alosam pro Clupea sive Thrissa, Tincam pro Merula fluviatili posuit. Habet quibus cum Cyprino similis est, habet item quibus cum plurimum ab eo discrepat. Corporis enim specie, pinnis earumque situ, et palato carnoso cum eo convenit: squammis vero non item. Hae Cyprino majusculae, Tincae vero perquam exiguae tenuesque, et mucosae semper obductae: adhaec Tinca juxta oculos circulum habet rubrum, qui in Cyprino flavescit. Color omnibus haud idem, aliquae enim subalbidae sunt; plurimae ex albo flavescentes, nonnullae virides, quae vero in maris degunt paludibus, ut in multis Hollandiae locis, subnigrae sunt. Aufonius viridem dixit, cum plerumque flavescat potius. *Rostrum* habet breve ac retulum: os fere rotundum, ad ventrem inclinans, plane edentulum, at pro dentibus ferrata ossa. Ex utroque oris latere, ubi inferius labrum superiori committitur, appendix pendet, ut in Cyprino, cutacea, rotunda, brevis, mollis, ac lubrica adeo, ut nunquam explicetur, conspicuave fiat, in digitis comprehensa extendatur. *Oculi* sunt magni et aurei. *Pinnae* binae sunt ad Branchias, totidem aliae in ventre, a podice una, in dorso alia brevis sine aculeo. Cauda in latam pinnam desinit. Branchias habet

quaternas duplices, lapillos in capite Auratae et reliquorum marinorum more, binos exiguos. Stagnantes potius quam currentes aquas amat, id eoque in stagnis, lacubus ac paludibus quam in fluminibus frequentior, et inter arundines ulvasque plerumque victitat, omnique anni tempore hisce in locis capitur. E rivis ad flumina majora quandoque intrat, sed degunt maxime, ubi vadosa sunt, vadamque ipsum limosum. Gregalis est, putrescentis limi sordibus vescitur, carne nequaquam. De amicitia ejus cum Lucio supra dictum est, quibus si lubet, adde, quod cum Lucius in caeteros tyrannidem exerceat, a Tinca quasi beneficii memor, prorsus abstinet. Cum occiditur, diu supervivere fertur. *Usus* in cibis quod spectat, insuavem habent carnem, quia impurum et damnatum alimentum: ideo commune est apud Italos mulierculas diverbium. *Nessuno mangia Tenca, che febre non sente*, et Aufonius vulgi solatia dixit. Diebus tamen canicularibus inprimis noxiae putantur, quanquam Marficana e Tucino lacu, qui nunc Celanus, quae labio inferiore trito, quod saxoso ejus loco volutentur, a vulgaribus distinguuntur, laudantur: nec non illae, quas parvus lacus quarto decimo ab urbe lapide, apud Bacanam sylvam, profert. Hac teste Jovio, nobilis quidam propinalis lautitiae studiosissimus, autumnocaptas, allio laridoque contritis, additisque odoratis oleribus et multo aromatate, in teganis ad vaporem tepidioris furni felicissime percoxit. Laudatur denique Thrasymena Tinca, de qua idem Jovius: Cum in coena Leonis X. Pontif. discumbentes, pelagios pisces vario judicio certatim atque impensius laudarent, nobilis quidam Florentinus Tincis fortasse solum assuetus, extollatis, inquit, convivae, ut lubet marinos pisces: lego certe Thrasymenam Tincam conditam leucophago, his vestris Triglis, Spigolis et Rhombis praetulero: quo suo insulto dicto lachrimas omnibus prae risu excussit.

Veteres medici (inquit Medicus quidam apud Gesnerum) ad sopiendos capitis et artuum dolores, torpedines admovebant, quarum loco a medi-

sup

mediterraneis Tincae forsan usurpari potuerunt. Sunt qui non febrientium modo aestus Tincis pedibus subditis, seu alligatis vivis temperari, sed idem remedium adversus arquatum etiam morbum proficere putent. Jovius quoque scissas per dorsi longitudinem, pedum et manuum plantis applicatas, ardentis febris ardoribus plurimum adversari, quosdam tradit putare ex secta Judaeorum, qui quamquam sordidae admodum, inquit, et ridentibus aliis talia experirentur, aliquando tamen ipsis aestuantibus exoptata blandimenta feliciter attulisse comperti sunt. Monet vero Rondeletius, ut id opportune fiat, quod aliqui non modo nihil profuerit,

sed contra maxime obsuerit. Frigiditate siquidem intro repellente ac magis confringente augeri incendium. Alii ictericorum secori aut umbilico vivam imponunt. Ictericis aliqui Tincam viventem alligant umbilico, donec immoriatur, postmodum rursus aliam alligant, idque etiam certo die repetunt. Tinca immortua intus ac foris veluti croco tincta redditur, et plerique hoc remedio restituntur. De felle hoc ex libro Germanico manuscripto habet Gesnerus: Fel de Anguilla, Thymallo, Tinca et porcello lactante, misce ad aurium remedia. Hoc enim infuso, pelliculas rumpes, fluxiones curabis, vermes aurium occides.

CAPVT XI.

De Lota Gallorum.

TAB. XXIX.
10.
Aldrovand.
de Piscibus
l. 5. c. 46.

Lugdunenses, inquit Rondeletius, piscem, qui in Arari invenitur, Lotam vocant, qui a Gebennensibus Motella quasi Mustella nominatur. Si quis Mustellam lacustrem vel fluviatilem appellaverit, non inepte meam quidem sententia fecerit, modo non eam accipiat, quae ex mari fluvios petit, qualis est Mustella Aufonii, qui Mustellae nomine Lampretam nostram describere videtur. Lota Piscis est fluviatilis et lacustris. Mustellae marinae vulgari, de qua alibi diximus, similis admodum, nisi esset corpore rotundiore et spissiore. Ex maxillae inferioris extremo pilus unicus, veluti ex mento barba, propendit, nullus in superiore eminet, ut in marina. (Gesnerus tamen in suis putat etiam supra duos pilos esse, sed in mortuis fere latere, ut in maxima observavit.) Pinnis quatuor natat, duae sunt ad Branchias sitae, duae in ven-

tre, ab ano unicam continuam habet ad caudam, huic aequalem et similem in dorso, quam praecedat alia pinnula. Cauda mucroni gladii figura similis est. Parvulus squammis corpus tegitur, quod e rufo fuscum est, et maculis nigris undulatis dispositis conspersum. Dentes parvulos et tenues habet. Mucro oblita et lubrica Lota est, ut Anguilla. Ventriculorum parvum habet cum multis appendicibus, intestina convoluta; hepar albicans, in quo fellis vesica, quae ex viridi flavescit, splenem rubrum, vesicam oblongam aëre plenam, branchias quaternas et duplices. Nasitur in lacubus et fluviis leniter fluentibus, ut in Arari. Hepar pro corporis ratione magnum est, et delicatum habetur. Ova noxia, quemadmodum ova Barbi, quae ventriculum laedunt et alvum turbant. Caro tota a Lugdunensibus habetur in pretio.

TITVLVS IV.

DE PISCIBVS LACVSTRIBVS.

CAPVT I.

De Umbla vulgari, et Rondeletii.

TAB. XXX.
1. 2.

Inter Lacustres pisces censentur, zola, Albula, Albus Salviani, Far-
Umbla, Trutta, Lacustris, Car-
pio, Lavarelus Allobrogum, Be-
Umbla, quasi umbra, quod haud
exiguam